

Iskola, művelődés, társadalom

A Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület 2015. évi konferenciája

Sárospatak, 2015. augusztus 27–29.

Sárospataki Református Kollégium,
Sárospatak, Rákóczi u. 1.

Augusztus 27. csütörtök

13.45

MEGNYITÓ

- A Sárospataki Református Kollégium Imaterme
- A konferenciát megnyitja:

Egeresi Gábor
a Sárospataki Református Kollégium titkára

Valuch Tibor
a Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület elnöke

14.00–16.00

PLENÁRIS ELŐADÁSOK

- Sasfi Csaba: *Oktatás és társadalom kölcsönhatása történeti perspektívában. Megközelítések és eredmények.*
- Halász Gábor: *Ágensek és struktúrák: a magyar oktatási rendszer néhány jelentősebb változása az elmúlt évtizedekben*

16.00–19.30

SZEKCIÓ ELŐADÁSOK

I. Iskolatörténet és iskolák története

1.

- Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai-terem (101)
- Szekcióvezető: Dobszay Tamás

16.00 Ugrai János: *Megtévedt jellemek, eltorzult struktúrák. Antalfi János bukásának intézmény- és társadalomtörténeti vetületei*

16.20 Pilkhoffer Mónika: *Az Erzsébet Tudományegyetem központi épületének bővítése*

16.40 Lantos Edit: *„Abban az esetben, ha tőpusterv rendelkezésre áll, egyedi tervet készíteni nem szabad” Iskolatervezésünk 1945 és 1964 közt*

17.00 Harmati Róbert: *Iskolaépítés mint presztizs-ügy Isaszegen a 19-20. század fordulóján*

17.20–17.30 • Szünet

17.30 Deáky Zita: *A kisparban tanuló inasok és tanoncok munka- és életkörülményei a 20. század első felében*

17.50 Nagy Adrienn: *Középfokú kereskedelmi akadémiák és tanulóik a dualizmus kori Magyarországon*

18.10 Alabán Péter: *Tanonctól a szakiskolásokig: 125 éves az ózdi szakképzés*

18.30–19.30 Hozzászólások, vita

II. Iskola, irodalom, művelődés

1.

- Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Csécsi János-terem (202)
- Szekcióvezető: Szilágyi Márton

16.00 Örsi Julianna: *„Mindenes gyűjtemények” a református deákok ismereteinek tükrözői*

16.20 Domokos Mariann: *Olvasástörténet és folklórisztika. A populáris nyomtatványok paraszti recepciójának kutatási lehetőségeiről*

16.40 Szakál Anna: *A Kolozsvári Unitárius Kollégium olvasókörének összetétele, szerepe és hatása az erdélyi szervezett népköltészeti gyűjtés kialakulására*

17.00 Szalisznyó Lilla: *A Színészeti Tanoda 1865–1866-os tanéve*

17.20–17.30 • Szünet

17.30 Sári Szabó Katalin: *Az önművelés és a családi nevelés szerepe a 19. századi értelmiségi professzionalizáció során*

17.50 Z. Jókuti Andrea: *Középiskolai könyvtárak és szerepük a dualizmus korában*

18.10 Vér Eszter Virág: *„Volt egyszer egy királyasszony...” Adalékok az Erzsébet-kultusz magyarországi ünnepléstörténetéhez az iskolai megemlékezések tükrében*

18.30 Vörös Boldizsár: *„Az iskola minden gyermeket egy-egy kis lázadóvá nevelt”. Oktatási utópiák a Magyarországi Tanácsköztársaságban*

18.50–19.30 Hozzászólások, vita

19.30-tól • Vacsora

Augusztus 28. péntek

9.00–12.30

SZEKCIÓ ELŐADÁSOK

I. Iskolatörténet és iskolák története

2.

- Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai-terem (101)
- Szekcióvezető: Dobszay Tamás

9.00 Godzsák Attila: *19. századi kihágási ügyek a Miskolczi Református Lyceumban és azok büntetései*

9.20 Szász Lajos: *A Bécsi Protestáns Teológiai Fakultás hatása a magyarországi protestantizmusra alapításától 1918-ig*

9.40 Bányai Viktória: *Budapesti zsidó iskolák a Holokauszt után, 1945–1948*

10.00–10.10 • Szünet

10.10 Székér Barnabás: *Támogatók és hitelezők. Iskolafenntartás a 18. század végén – egy váci példa.*

10.30 Pettinger-Szalma Vendel: *Az egyházi oktatás története Törökbálinton*

10.50 Borbély Tamás: *Hitfelekezeti segély, kegyúri jog – oktatást érintő felekezeti konfliktusok a dualizmus kori Magyarországon: Sopron esete (1875–76).*

11.10–11.20 • Szünet

11.20 Fleisz János: *Az oktatási és iskolarendszer átalakulása Nagyváradon 1919–1940*

11.40 Kovács Áron: *A Bánság gimnáziumainak története 1867–1914*

12.00–12.30 Hozzászólások, vita

II. Iskola, irodalom, művelődés

2.

- Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Csécsi János-terem (202)
- Szekcióvezető: Szilágyi Márton

9.00 Tamás Ágnes: *Numerus clausus a karikatúrákon*

9.20 Völgyesi Orsolya: *Szellemi olimpia a Regnum Marianumban (1958–1960)*

9.40 Wirthné Diera Bernadett: *Az iskolán kívüli hitoktatás formái és lehetőségei a katolikus egyházban 1949 után*

10.00 Bolvári-Takács Gábor: *A Sárospataki Református Kollégium és a Magyar Tudományos Akadémia szellemi kapcsolatai*

10.20–10.50 Hozzászólások, vita

10.50–11.00 • Szünet

Iskola, művelődés, társadalom – Sárospatak, 2015. augusztus 27–29.

A konferencia rendezői:

Hajnal István Kör –
Társadalomtörténeti Egyesület

Sárospataki Református Kollégium
Tudományos Gyűjteményei

grafika, fotó: Kónya Ábel
(a fotók a Debreceni Református
Kollégiumban készültek)

III. Az iskola által közvetített tudás

1.

- Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai-terem (101)
- Szekcióvezető: Lajtai László

10.50 Kovács Kálmán Árpád: *Az „Erősítsük iskoláink református öntudatát!” programja a századfordulón*

11.10 Konrád Miklós: *Zsidó vallásoktatás a dualizmus korában*

11.30 Eszik Veronika: *Rivalizáló nacionalizmusok kontra tanszabadság. A horvát népiskola-ügy a 19. század végén*

11.50 Tarafás Imre: *„A hazánkban lakó különféle nemzetiségek” Magyarországi nemzeti kisebbségek reprezentációja a dualizmus-kori középiskolás történelemtankönyvekben*

12.10–12.30 **Hozzászólások, vita**

12.30–13.30 • **Ebéd**

13.30–16.00 **SZEKCIÓ ELŐADÁSOK**

IV. Iskolázás

1.

- Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Csécsi János-terem (202)
- Szekcióvezető: Karády Viktor

13.30 Tóth Árpád: *Latinul értő német polgárok a 19. század első felében*

13.50 Bódán Zsolt: *Nevelés és iskolázás a 19. század végén egy gyulai polgárcsaládban*

14.10 Rébay Magdolna: *A nevelés és az iskola a Széchenyi családban*

14.30–14.40 • Szünet

14.40 Kattein-Pornói Rita: *A hajdúnánási tehetségmentés a visszaemlékezések tükrében*

15.00 Magos Gergely: *Gyógyszerészképzés a személyes dokumentumok tükrében*

15.20–16.00 **Hozzászólások, vita**

III. Az iskola által közvetített tudás

2.

- Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai-terem (101)
- Szekcióvezető: Lajtai László

13.30 Tangl Balázs: *Katonai céllövészet és katonás nevelés a századforduló Magyarországnak iskoláiban*

13.50 Bartha Ákos: *Népiség, konzervativizmus, egzisztencializmus: a sárospataki faluszeminárium (1931–1951) helye a magyar falukutatásban*

14.10 Csóti Csaba: *„Vagyunk az Ifjú Gárda, kegyelmet nem adunk.” A harc kultusza a szocialista ifjúsági mozgalomban*

14.30–14.40 • Szünet

14.40 Kovai Melinda: *Osztálypolitikából az informalitásba: pszichológia a magyar közoktatásban 1945–1970*

15.00 Bárti Anikó: *„Teri néni is megette, te sem fogsz belehalni”*

15.20–16.00 **Hozzászólások, vita**

16.00–16.30 • **Szünet**

16.30–18.15 **KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉS**

- Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai-terem (101)

Oktatás- és iskolatörténet eltérő perspektívákból – interdiszciplináris megközelítések és a kutatási együttműködés lehetőségei

- Felkért hozzászólók:

Kovács Áron, Sárospatak
Rébay Magdolna, Debrecen
Tóth Levente, Kolozsvár

18.30

HAJNAL ISTVÁN KÖR – TÁRSADALOMTÖRTÉNETI EGYESÜLET éves közgyűlése

- Sárospataki Református Kollégium Imaterme

20.00-tól **FOGADÁS**

- Sárospatak, Mudrány-étterem

Augusztus 29. szombat

9.00–13.00 **SZEKCIÓ ELŐADÁSOK**

IV. Iskolázás

2.

- Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Csécsi János-terem (202)
- Szekcióvezető: Karády Viktor

9.00 Mazsu János: *„Nem akarok debreceni diák lenni!”*

9.20 Erdélyi Mátyás: *Társadalmi mobilitás és iskoláztatás Sátoraljaújhelyen (1898–1915)*

9.40 Gyökös Eleonóra: *Iskolaimázs és iskolahasználat két alföldi gimnázium példáján (1850–1930)*

10.00–10.10 • Szünet

10.10 Kádár Zsófia: *Győr és Pozsony jezsuita kollégiumainak diáksága a 17. Században*

10.30 Helmich Katalin: *Családi iskola*

10.50 Hadobás Eszter: *Ösztöndíjas diákok az Egri Érseki Jogakadémián*

11.10–11.40 **Hozzászólások, vita**

11.40–11.50 • Szünet

11.50 *Dobszay Tamás: A főnemesi nevelés a 19. században*

12.10 Golnhofer Erzsébet, Szabolcs Éva: *Iskola és történelmi emlékezet*

12.30–13.00 **Hozzászólások, vita**

V. Tanárok, tanítók, oktatói-nevelői hivatás

- Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai-terem (101)
- Szekcióvezető: Keller Márkus

9.00 Molnár Károly Sándor: *Zoványi Jenő teológiai tanár sárospataki éve*

9.20 Szatmári Judit: *Oskola mesterek Külsősomogyban: századfordulós helyzetkép a külsősomogyi református egyházmegye tanítóiról. Honnét jöttek és hogyan tanítottak az 1800 körüli években a református kisiskolákban?*

9.40 Nóbik Attila: *Szerzők és olvasók a Család és Iskolában 1877 és 1891 között*

10.00 Hegedűs Judit – Baska Gabriella – Podráczky Judit: *Férfiak és/vagy nők? A két nem képviselője és differenciálódása a tanító pályán és a kisdédóvás területén a K. u. K. Monarchiában*

10.20–10.30 • Szünet

10.30 Takács Zsuzsanna Mária: *Falusi tanítók élete Baranyában a 20. század első felében*

10.50 Polyák Petra: *Beiskolázás az általános iskolai tanárképzésben az ötéves terv idején*

11.10 Vincze Beatrix: *Pedagógus életutak az 1945 utáni Magyarországon*

11.30 Nagy Péter Tibor: *Vannak-e tanárok?*

11.50–12.10 **Hozzászólások, vita**

12.30–13.30 • **Ebéd**

**Iskola,
művelődés,
társadalom**

Sárospatak
2015.
augusztus 27–29.

A Hajnal István Kör –
Társadalomtörténeti Egyesület
2015. évi konferenciája